

Godina 1969. bila je 11. godište bečkog stručnog časopisa, koji obuhvaća historijsku (uključujući i povijest crkve), kulturno-historijsku (u što ulazi i književno-jezično područje), te ekonomsku problematiku zemalja srednje, jugoistočne i istočne Evrope. Časopis je zapravo organ Austrijskog instituta za istočnu i jugoistočnu Evropu u Beču (Österreichisches Ost- und Südosteuropa Institut), a glavni je urednik docentica bečkog sveučilišta dr Thorvi Eckhardt, dobar poznavalac naše zemlje.

Godišnje izlazi šest brojeva kojima je u obliku separata posebno dodan pregled sadržaja cjelokupnog godišta, razvrstan u pet područja: članci, osvrti na literaturu o pojedinim problemima ili pojavama, izvještaji o savjetovanjima, kongresima i godišnjicama, prikazi knjiga i časopisa. Četvrto nosi naslov »In memoriam«, pa je prema tome prigodno. Zatim slijedi popis prikazanih knjiga, ovaj put prema njihovim autorima; popis prispjelih novih knjiga s naznakom cijene i, na kraju, abecedni popis suradnika cijelog godišta s naznakom funkcija i mjesta djelovanja. Posljednja kratka lista daje popis zemalja na koje se članci ili prikazi odnose, s navedenim autorima, brojem sveska i stranice, ali bez naslova članaka. Poslije uobičajenih podataka o izdavaču i sl., kratka napomena da se Institut ne mora nužno slagati s iznesenim mišljenjima autora pokazuje ispravan akademski stav uredništva.

Takva pregledna retrospektiva cijelog godišta olakšava čitaocu da se služi sa svih šest svezaka, ali i više od toga: u trenutku se upoznaje sadržajni i vremenski raspon tretirane problematike, porijeklo i naučna domena suradnika. Časopis ne postavlja nikakva vremenska ograničenja, a pristupačan je različitim interesnim područjima (historijsko-kulturno-ekonomskim u najširem smislu riječi) internacionalnog kruga suradnika. Da bih čitaocima ovog prikaza predočila taj neobično širok sadržajni i vremenski raspon, spominjem samo neke članke: o srednjovjekovnim manastirima u Rumunjskoj i današnjem brojčanom stanju monaštva; o samoupravljanju u našoj zemlji; o interesu u Sovjetskom Savezu za francuskog pisca Marcela Prousta (1871—1922) i za njegov čuveni roman »U potrazi za izgubljenim vremenom«; o Herder-muzeju u Poljskoj i njegovoj odgojnoj namjeni; o nacionalsocijalističkoj politici u Mađarskoj god. 1940/41, itd.

Suradnici su uglavnom sveučilišni nastavnici ili asistenti iz različitih zemalja. Tako iz Njemačke (Göttingen, Köln, München, Mainz, Bonn, Tübingen, Marburg/Lahn, Kiel), iz Austrije (Beč, Salzburg, Graz, Linz), ČSSR (Prag), Mađarske (Budimpešta, Pecs), iz USA (Northridge, California), iz Jugoslavije (Zagreb i Beograd). Od naših naučnih radnika surađivali su u godini 1969. *M. Gross* (prikaz knjige T. Stüle, Sozialdemokratie in Ungarn, Zur Rolle der Intelligenz in der Arbeiterbewegung 1899—1910, Köln-Graz 1967, II, 127—128); *I. Karaman* (članak »Hrvatsko trgovačko građanstvo. Njegova socijalno-ekonomska uloga u doba nacionalnog preporoda«, II, 85—94); *I. Kovačević* (prikaz najstarijeg jugoslavenskog poljoprivrednog lista *Gospodarski list*, III, 188); *O. Mandić* (referiranje o Internacionalnom simpoziju o sociologiji u Gössingu, svibnja 1969, V, 306—311); *S. Pretnar* (nešto preraden, u Beču održani referat — u povodu posjeta predsjednika F. Jonasa Jugoslaviji — »O pravnim podlogama jugoslavenskih vanjskopolitičkih odnosa«, V, 288—298). Iscrpni referat (I, 55—61) o simpoziju pod naslovom »Jesen 1918«, održanom u Beču u listopadu 1968. (autor Karl Heinz Mack, kustos Instituta),

spominje tom zgodom održano predavanje *B. Krizmana* pod naslovom »Djelatnost austro-ugarske diplomacije posljednjih mjeseci prije sloma«, i njegov koreferat »O vojnom slomu na Balkanu«; zatim referat *B. Kojića* »Posljedice sloma Austrougarske Monarhije na luke Rijeku i Trst«.

Deset raznovrsnih tekstova stranih autora odnosi se na našu zemlju. Doktor pravnih i političkih nauka iz Beča, stalni suradnik Instituta, *Kurt Wessely* piše o »Novim tendencijama u jugoslavenskoj samoupravi« (V, 299—305), i to s aspekta preduvjeta za uključenje Jugoslavije u svjetsko tržište. Ekonomist *Peter Feith*, naučni suradnik Ekonomskog instituta u Beču, objavio je (I, 38—54), članak pod naslovom: »Jugoslavenska energo-privreda«, popraćen tabelama i geografskom kartom s naznakom naših elektrana i toplana, uključujući one u izgradnji. Jedna tabela pokazuje naš uvoz i izvoz električne energije od god. 1951—1967. Poznati mađarski slavist *Andreas Angyal* dao je analizu našeg prijeratnog časopisa *Zenit* (izlazio je od 1921—1926. najprije u Zagrebu, a onda u Beogradu) — pod naslovom »Južnoslavenska i evropska avangarda«, I, 1—12. *Zenit* je htio revolucionirati zapadnu kulturu i umjetnost vrednijim svojstvima balkanskog, odnosno slavenskog (a ovdje se prvenstveno mislilo na Ruse i Srbe) elementa, nazivajući ga »barbarskim genijem«. Taj genij treba da obori lažne vrednote zapadne civilizacije, koju su zenitisti gledali kao pruski militarizam, oličen u kasarnskim natpisima »Gott mit uns«, ili kao francuski imperijalizam oličen u paroli »Egalité, Liberté, Fraternité« na pročeljima sudskih palača — te su na toj bazi lansirali i geslo »Umetnici sviju zemalja — ujedinite se«. Pokretači i urednici, braća Micići, uspjeli su okupiti kao suradnike gotovo sve vodeće ličnosti tadašnjeg umjetničkog života, koje će svakog poznavaoa književnosti i likovne umjetnosti impresionirati. To su: Pasternak, Majakovski, Ilja Erenburg; Arhipenko, El Lisicki, Kandinski, Tatlin, Malevič, Moholy-Nagy, Marinetti, Seuphor, Albert Gleizes; Crnjanski, Vinaver, Rastko Petrović i dr. Prema mišljenju autora *Zenit* je prvi štampao čuvenu pjesmu »Skify« Aleksandra Bloka na ruskom. Naglašavajući još da *Zenit* spominje i poznati teoretičar moderne umjetnosti Michel Seuphor u svom »Rječniku apstrakne umjetnosti«, Angyal zaključuje da nijedna povijest moderne književnosti ili umjetnosti neće moći mimoći taj značajni časopis.

Thorvi Eckhardt je referirala o internacionalnom simpoziju o pokretima otpora u drugom svjetskom ratu i o V. kongresu jugoslavenskih historičara, oba održana u Ohridu, u rujnu 1969. (VI, 372—374); zatim o dvadesetogodišnjici Povijesnog društva Hrvatske (III, 176—177). Asistent Instituta *Andreas Moritsch* izvijestio je o korisnom seminaru-ekskurziji hrvatskih historičara kroz Srbiju i Makedoniju u srpnju 1969. (V, 311—312), hvaleći predavanja Čirkovića, Kampuša, Apostolova i Grozdanova, a osobito naglašavajući korisnost takvih susreta za bolje međusobno razumijevanje jugoslavenskih naroda. Isti nas autor upoznae s problemom slavenskih manjina u Italiji, iznesenom u knjizi *Clausa Gatterera* »Im Kampf gegen Rom. Bürger, Minderheiten und Autonomien in Italien«, Europa Verlag, Wien—Frankfurt—Zürich 1968; zatim s pojavom nacionalizma kod nas i u Rumunjskoj, onako kako ga iznosi novinar *Viktor E. Meier* u svojoj knjizi »Neuer Nationalismus in Südosteuropa«, Opladen, C. W. Leske Verlag 1968. *Max Demeter Peyfuss* pod naslovom »Evropa otkriva grčku i srpsku narodnu poeziju« (II, 194—196) govori o studiji našeg priznatog lingviste sa beogradskog univerziteta, profesora Miodraga Ibrovca, o francuskom lingvistu iz 19. st. *Claudeu Faurielu* (»Claude Fauriel et la fortune européenne des poésies populaires grecque et serbe...«, Paris — Didier

— 1966). Osim što Ibrovac ukazuje na to kako je u 19. st. Zapad preko Beča, tadašnjeg centra grčkih i srpskih intelektualaca, otkrio ovu narodnu poeziju, te su je Goethe, Faurielov prijatelj Merimée i V. Hugo uskoro prevodili, a Claude Fauriel prvi na Zapadu objavio Antologiju grčke narodne poezije — studija još sadrži prvi put objavljena originalna Faurielova predavanja, održana na Sorbonnei u školskoj godini 1831/32. pod naslovom »Narodna poezija Srba i Grka«.

Ostali prilozi odnose se na politička, ekonomska i kulturna pitanja Albanije, Austrije, Bugarske, ČSSR, Grčke, Italije, Mađarske, Poljske, Rumunjske i Sovjetskog Saveza.

Među suradnicima čitamo ime jednog benediktinca iz Chevetognea u Belgiji. Koliko mi je poznato, Chevetogne je čuveni benediktinski centar izričito zainteresiran za istočnu crkvenu tradiciju. Otuda dakle i prilozi o Atosu, već spomenutim rumunjskim manastirima i sl. Ako se dakle ima na umu taj široki i internacionalni krug stručnjaka-suradnika časopisa *Österreichische Osthefte*, onda je i razumljiva mogućnost da se u njima tretira tako opsežna i raznovrsna problematika.

Časopis je štampan samo na njemačkom, te ne donosi sadržaje ni na jednom drugom jeziku, iako se iz teksta razabire da većina suradnika vlada nekim slavenskim jezikom.

Valja još spomenuti i to da se na kraju svakog pojedinog broja nalazi popis novih suradnika toga broja, s naznakom stručnosti, institucije i mjesta djelovanja. Uza sve pohvale koje zaslužuje, časopisu bi se ipak moglo zamjeriti što današnji Zagreb često naziva Agram.

B. Pribić